

Leworęczność

Co to jest lateralizacja?

Lateralizacja, to postępujący w trakcie rozwoju ruchowego proces, w wyniku którego kształtuje się przewaga jednej strony (ciała) nad drugą. Lateralizację czynności nazywa się też "asymetrią funkcjonalną". W odniesieniu do parzystych narządów ruchu i organów zmysłowych znajdujących się po prawej i lewej stronie ciała, przejawia się jako **preferencja do używania określonej ręki, nogi, oka i ucha.**

Wyróżnić można lateralizację jednorodną, do której zaliczamy:

- **lateralizację prawostronną** - przejawia się dominacją prawej ręki, oka i nogi (świadczy o dominacji lewej półkuli mózgu). Występuje najczęściej u osób dorosłych, dlatego przyjmuje się ją za model idealny, do którego zmierza w swoim rozwoju każdy człowiek

- **lateralizację lewostronną** - w wykonywaniu czynności dominuje lewa ręka, noga i lewe oko (co świadczy o dominującej roli prawej półkuli mózgu),

-**lateralizację skrzyżowaną** (niejednorodną) - polega ona na wyraźnej czynnościowej przewodzie narządów ruchu i zmysłu, lecz nie po tej samej stronie, a po obu stronach ciała: można więc spotkać dzieci leworęczne, ale prawooczne i prawonożne. Wariantów tego typu lateralizacji jest kilka i jest to lateralizacja ustalona.

-**lateralizację nie ustaloną, czyli słabą** - spotkać ją można gdy nie ma ustalonej dominacji poszczególnych narządów ruchu i zmysłu. Przejawia się oburęcznością, obuocznością i obunożnością

Jak przebiega proces rozwoju lateralizacji w zakresie "ręczności".

Pierwsze obawy dominacji ręki zaobserwować można **już u niemowlęcia, począwszy od III kwartału pierwszego roku życia.** U wielu dzieci **około 4 r. ż przewaga jednej ręki nad drugą staje się wyraźna**, a u większości maluchów zaczyna dominować ręka prawa. Zwykle **na przełomie wieku przedszkolnego i szkolnego ustala się zwykle lateralizacja czynności ruchowych rąk**, która ostatecznego kształtu nabiera w wieku 12- 14 lat.

Są też dzieci u których dojrzewanie w zakresie lateralizacji czynności ruchowych jest zwolnione i nie kończy się w wieku szkolnym.

Moje dziecko jest leworęczne – mój uczeń jest leworęczny

Kiedy rodzice zauważą, że ich dziecko jest leworęczne, często reagują niepokojem i obawami. Najczęściej wynikają one z niepewności i niewiedzy (jeśli sami są praworęczni, lub byli przestawieni). Można spotkać się także z "dobrymi radami" i naciskami ze strony babć, cioc i dziadków, żeby dziecko przestawiać na prawą rękę.

Leworęczność to nic złego

Faktycznie w codziennym życiu, gdzie większość ludzi jest praworęcznych, leworęczność czasami może sprawiać problem. U dziecka zaczynającego karierę szkolną wiąże się z pewnymi (łatwymi, ale wymagającymi cierpliwości) zabiegami, które mają na celu **nauczyć dziecko prawidłowej postawy przy odrabianiu lekcji, odpowiedniego**

Leworęczność

trzymaniu pióra, zeszytu, specjalne nożyczki. Maluch może mieć kłopoty z nauką pisania - tu także potrzebna jest **wyrozumiałość i pomoc nauczycieli i rodziców.**

Nigdy nie przeuczamy na prawą rękę dzieci:

- zlateralizowanych lewostronnie
- o wczesnej i silnej dominacji lewej ręki
- lewoocznych - dąży się do jednorodnej (po tej samej stronie ciała) lateralizacji oka i ręki
- upośledzonych umysłowo
- o małej sprawności ręki prawej
- akceptujących swoją leworęczność
- jękających się

Czy szukać pomocy specjalisty gdy dziecko jest leworęczne ?

Jeśli dziecko jest leworęczne i nie ma większych problemów w trakcie różnych ruchowych czynności, profilaktyczna wizyta u specjalisty (psycholog, pedagog) nie jest konieczna. Na pewno **ważne jest poinformowanie nauczycielki dziecka (jeśli zaczyna ono szkołę lub zerówkę) o tym fakcie.** Umożliwi mu to od początku odpowiednią naukę: postawy przy ławce i przy pisaniu, miejsca w ławce itp. Nauczyciel w praktyczny sposób powinien pokazać rodzicom jak dziecko ma siedzieć, jak ustawiać rękę i zeszyt przy pisaniu. Jeśli tego nie potrafi, należy poszukać pomocy u pedagoga szkolnego. Jeśli natomiast w toku nauki pisania, rysowania pojawią się problemy i trudności wówczas dziecko zostanie najprawdopodobniej skierowane na badania do poradni. Obok różnych rutynowych testów (bad. inteligencji) zostanie poddane prostym próbom pozwalającym określić lateralizację także w zakresie czynności oka, nogi. Być może efektem tego będzie zalecenie aby maluch uczęszczał na ćwiczenia rekompensacyjne w szkole i w odpowiedni sposób ćwiczył w domu.

Podstawowe zalecenia dla dzieci leworęcznych dotyczące nauki pisania w szkole:

- dziecko leworęczne powinno w ławce zajmować miejsce na lewo od kolegi,
- do pisania musi mieć pióro przeznaczone dla ludzi leworęcznych,
- pisanie powinno rozpoczynać od przyjęcia prawidłowej pozycji ciała i oparcia obu stóp o podłogę,
- dziecko ma prawidłowo uchwycić ołówek czy pióro - ołówek ma być trzymany w trzech palcach lewej ręki, a jego koniec skierowany w kierunku ramienia (nigdy inaczej).
- gdy ćwiczenia wykonywane są w liniaturze zeszytu place powinny znajdować się pod liniijką tak, aby dziecko nie zasłaniało dłonią tekstu. Kartka (zeszyt) mają być ułożone zwierciadlanie jak u praworęcznych, ukośnie - tzn. lewy górny róg skierowany ku górze, a prawy dolny ku dołowi.
- pracę pisemną powinny zazwyczaj poprzedzać ćwiczenia w pozycji stojącej - dziecko kreśli wtedy w powietrzu, na tablicy lub na dużej kartce papieru zawieszanej na ścianie, różne spirale, kreski, koła, ósemki - dużymi zamaszystymi ruchami. Podczas tego rodzaju ćwiczeń lewa ręka ma trzymać prawidłowo przyrząd do pisania - utrwala wtedy prawidłowy nawyk ruchowy. Ważną rolą tego rodzaju ćwiczeń jest rozluźnianie napięcia mięśniowego.
- dzieci które mają trudności z odpowiednim trzymaniem pióra warto zaopatrzyć w specjalną nakładkę na ołówek, czy pióro.
- ćwiczenia graficzne powinny być skonstruowane interesująco, przy wykorzystaniu różnych technik rysunkowych: ołówka, farb, węgla, pasteli itp.

Trudności dziecka leworęcznego

Podczas pierwszych lat nauki dzieci leworęczne często napotykają na swojej drodze szereg trudności, które mogą, ale nie muszą stać się przyczyną różnych niepowodzeń

Leworęczność

szkolnych. Jeśli dziecko jest wspierane przez bliskich, ma oparcie i znajdzie pomoc, ma szansę pokonać wszystkie przeciwności.

Wiele problemów dzieci leworęcznych, spowodowanych jest samym faktem pisania lewą ręką - nasze pismo dostosowane jest do wymagań osób praworęcznych - zawsze trzeba pisać od lewej do prawej. A kierunkiem naturalnym dla dzieci leworęcznych jest od prawej ku lewej. Dlatego podczas nauki pisania preferencja ta, stale daje o sobie znać: dzieci bardzo często, rysują szlaczki od strony prawej ku lewej i piszą tak wyrazy (szczególnie przy literach drukowanych), kreślą tak figury geometryczne. Mogą też w ten sposób odczytywać wyrazy, np.: "do" jako "od" i cyfry, np. 21 zamiast 12 - to znowu może w przyszłości powodować trudności w liczeniu. Posługują się też pismem zwierciadlanym (wyglądającym jak lustrzane odbicie).

Inne trudności dzieci leworęcznych:

- w nauce czytania
- błędy takie jak: statyczne odwracanie liter (p-b, d-b)
- wolne tempo pisania, pozostawanie w tyle za innymi dziećmi
- niski poziom graficzny pisma
- problemy emocjonalne (rozczerowanie, zniechęcenia, żal, smutek) - są jakby konsekwencją niepowodzeń dziecka na polu naukowym

Bardzo ważne jest stworzenie odpowiedniej atmosfery wokół dziecka leworęcznego. Atmosfery akceptacji i zrozumienia ewentualnych trudności. Przed rodzicami leży także trudne zadanie zmotywowania dziecka do dodatkowej pracy - na ćwiczeniach rekompensacyjnych, czy dodatkowych w domu. Tylko wtedy niechęć dziecka do wszelkich zajęć graficznych może zostać